

Kaitseministeerium

Teie: 11.02.2025 nr 5-1/25/4

Meie: 18.02.2025 nr 5-1/67-1

Riigikaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Kaitseministeerium esitas ministeeriumitele ja Riigikantseleile kooskõlastamiseks seaduse „Riigikaitseseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus“ eelnõu. Paluti kooskõlastust 14. veebruariks 2025. a. Kooskõlastamise tähtaega pikendati kuni 21.02.2025, kuid Eesti Linnade ja Valdade Liidule (ELVL) eelnõud kooskõlastamiseks ei saadetud, kuigi eelnõukohased muudatused puudutavad kohaliku omavalitsuse õigusi.

Kavandatava riigikaitseseaduse § 9¹ lg 1 järgi võib Kaitseväge anda täidesaatva riigivõimu asutusele, kohaliku omavalitsuse üksusele ja muule avaliku võimu kandjale kõrgendatud kaitsevalmiduse, mobilisatsiooni, demobilisatsiooni ja sõjaseisukorra ajal korralduse, kui see on vältimatult vajalik riigi julgeolekut ähvardava vahetu ohu ennetamiseks või tõrjumiseks ning riigi sõjaliseks kaitsmiseks või selle vahetuks ettevalmistamiseks. Korralduse andmisel tuleb arvestada asutuse ja isiku pädevust, samuti võimalust korraldust täita.

Samuti on samas sättes nähtud ette võimalus, et kui Kaitseväge korraldust ei täideta, siis annab kohaliku omavalitsuse asemel vajadusel haldusakti, tunnistab kohaliku omavalitsuse akte kehtetuks või peatab nende täitmise Kaitseväge poolne korralduse andja.

Lisaks mõjutab kohalikke omavalitsusi ilmselgelt ka riigikaitselise töökohustuse täitmise regulatsiooni muutmine (eelnõu § 1 p 17-1), mis võib kaasa tuua ka elutähtsa teenuse pakkuja vabastamise senistest tööülesannetest ja suunamine selle asemel riigikaitselist töökohustust täitma.

Soovitakse tagada, et Kaitseväel oleks lisaõppekogunemise, mobilisatsiooni ja sõjaseisukorra ajal olemas vajalik isikkoosseis, kes täidab sõjaaja ametikoha ülesandeid ja kaitseb riiki. Seletuskirjas on öeldud, et probleemi lahendamiseks muudetakse seadust nii, et isikud, kes on küll määratud riigikaitsele ameti- või töökohale, kuid kuuluvad sõjaaja struktuuri ja on sõjaaja ülesannete täitmisel vältimatult vajalikud, peavad asuma täitma sõjaaja ametikoha ülesandeid mobilisatsiooni, demobilisatsiooni ja sõjaseisukorra ajal. Neid isikuid hakatakse kutsuma edaspidi ka lisaõppekogunemisele.

Kas on analüüsitud elutähtsa teenuse pakkumise võimalikku lõppemist ning seni õppekogunemistest vabastatute ettevalmistuse puudulikkusest suutlikkuses riiki sõjaliselt kaitsta. Või on oluline, et arvuliselt oleks piisavalt võitlejaid, kes läheks Eesti iseseisvust ja territoriaalset terviklikkust relvaga kaitsma. Et plaan on hakata neid isikuid edaspidi õpetama, siis oleks mõistlik vastavatele muudatustele eelnõukohases seaduses jõustumisele realistlik tähtaeg määrata.

Oleme seisukohal, et rahuajal ei ole võimalik seaduse või rakendusaktidega üksikasjadeni lõpuni kirjeldada sõjaseisukorra ajal ettetulevaid olukordi ja nende lahendamist. Olulist tähtsust omab sõjaseisukorras üleüldise subordinatsiooni järgimine, mida eriolukorra lahendamisel ei pea värskeimast õigusaktist otsima.

Kehtivas riigikaitseseaduses on haldusõiguslik volitus „Kaitseväe juhataja, samuti Kaitseväe juhataja volitatud ülem“ , esitatud eelnõu puhul on kasutatud vaheldumisi nii „Kaitseväe juhataja, samuti Kaitseväe juhataja volitatud ülem“ kui ka „kaitsevägi“. Mõnel juhul on mõiste „kaitsevägi“ kasutamine õigustatud (§10³) , kuid mitte haldusakti andjana või peaministrile aru andjana. Nagu näiteks:

paragrahvi 14 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: „(3) Kõrgendatud kaitsevalmiduse ajal võib Kaitsevägi lisaks oma ülesannetele ja õigustele üldise kaitsevalmiduse ajal:

- 1) anda haldusakte käesoleva seaduse § 9 lõikes 2 sätestatud tingimustel ning korraldusi käesoleva seaduse § 9¹ sätestatud tingimustel;
- 2) kehtestada ja kohaldada piiravaid meetmeid käesoleva seaduse §-s 15 sätestatud tingimustel;
- 3) jätta täitmata Vabariigi Valitsuse korralduse ja määruse, ministri käskkirja ja määruse, valla- ja linnavolikogu ning valla- ja linnavalitsuse otsuse ja määruse käesoleva seaduse §-s 10³ sätestatud korras.“;

Ka seletuskirjast ei saa vastust, millist probleemi lahendatakse asendades „Kaitseväe juhataja,

samuti Kaitseväe juhataja volitatud ülem“ üldisema mõistega „kaitsevägi“. Eelnõu § 1 p 1

täienduse RiKSi §-ga 9¹ kohta on seletuskirjas osundatud probleemile: “ Kaitseväe juhatajal

puudub kehtiva õiguse kohaselt õigus anda kõrgendatud kaitsevalmiduse ajal kaitseväevälistele

subjektidele korraldusi, mis on vältimatult vajalikud riigi julgeolekut ähvardava ohu

ennetamiseks või tõrjumiseks või riigi sõjaliseks kaitsmiseks või vahetult selle

ettevalmistamiseks.“ Kuid sama lõigu lõpus jõutakse järeldusele: „..., siis sätestatakse

eelnõukohase õigusriigile kohane instrument ehk korralduste andmise õigus erinevates

riigikaitseisundites ka Kaitseväele (§ 9¹ lõige 1).“

Osundame tehnilisele apsakale:

11) seadust täiendatakse §-ga 28¹ (on juba kehtivas seaduses olemas 28¹ ,lausa kuni 28⁵).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Veikko Luhalaid
tegevdirektor
Eesti Linnade ja Valdade Liit

Anne Läns
anne.lans@elvl.ee